

знати норми мовленнєвого етикету та використовувати етикетні формули у мовленні.

Висновок. Таким чином, володіння технікою мовлення та мовним етикетом є не тільки елементом культури педагогічної діяльності викладача, а й передумовою позитивного сприйняття його студентами. Розвиток у викладача іноземної мови певних особистісних і професійно значущих (володіння нормами літературної іноземної мови, культура іншомовної мови, знання формул іншомовного мовленнєвого етикету, володіння іншомовними комунікативними шаблонами) комунікативних якостей. Також, осягнення студентами мовного етикету не як умовних знаків, а як формул комунікативного буття, в яких знаходять відображення національно-культурні особливості носіїв мови, носить діалогічний характер і сприяє формуванню етичних та культурних цінностей майбутніх педагогів.

Отже, рівень майстерності мовленнєвої діяльності педагога визначається рівнем культури його мовлення, мовного етикету і спрямуванням його комунікативної поведінки.

Список використаних джерел

1. Гриценко Т. Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф., Чуприк Н.В., Анохіна Л.П. Етика ділового спілкування / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 344 с.
2. Живага А.В. Мовний етикет вчителя англійської мови / А.В. Живага // Науковий пошук молодих дослідників. — К.: №7, 2013. — С.103-109.
3. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.] ; За ред. І. А. Зязюна. - К.: Вища шк., 1997. — 349 с.
4. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник / В. В. Ягупов. — К.: Либідь, 2003. — 560 с.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 377.14

Москаленко А. М. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра педагогіки

ЕТИЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті обґрунтовано необхідність забезпечення етичної складової професійної підготовки майбутніх управлінців навчальними закладами у процесі вивчення гуманітарних дисциплін; наведено результати аналізу навчального плану підготовки фахівців освітнього рівня “магістр” з метою виявлення

навчальних дисциплін, що сприяють цьому процесу; показано динаміку рівнів сформованості професійної етики майбутніх управлінців на початку навчання та після вивчення гуманітарних дисциплін, що забезпечили зростання за всіма показниками.

Ключові слова: професійна підготовка, етична складова, гуманітарні дисципліни, навчальний заклад, майбутні управлінці

В статье обосновано необходимость обеспечения этической составляющей профессиональной подготовки будущих управленцев учебными заведениями в процессе изучения гуманитарных дисциплин; приведены результаты анализа учебного плана подготовки специалистов образовательного уровня "магистр" с целью определения учебных дисциплин, которые влияют на этот процесс; показано динамику уровней сформированной профессиональной этики будущих управленцев в начале обучения и после изучения гуманитарных дисциплин, которые обеспечивают повышение по всем показателям.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, этическая составляющая, гуманитарные дисциплины, учебное заведение, будущие управленцы

In the article it is proved the need to provide with an ethical component of professional training the future managers of educational institution in the process of learning the humanities; it is submitted the results of the analysis of the curriculum training specialists within the educational level "Master" to identify the disciplines which contribute to this process; it is presented the dynamics of the future managers' professional ethics levels in starting the learning process and after learning the humanities, which support increasing in all indicators.

Keywords: professional training, ethical component, humanities, educational institution, future managers

Постановка проблеми. Підготовка фахівців для сфери освіти загалом і управлінців навчальними закладами зокрема є важливою складовою сучасної системи професійної освіти, концептуальні положення якої висвітлені у законі України "Про вищу освіту". Як засвідчує досвід, розвиток України в цілому, як і будь-якої держави, значною мірою залежить від якості управління. Зростаюча роль управління в розвитку суспільства вимагає від вищих навчальних закладів постійного пошуку інноваційних способів і методів удосконалення процесу підготовки управлінців.

Розвиток теорії управління соціальними системами (організаціями) представлений школами досліджень зарубіжних учених [4, 47-48]: "наукового управління" Ф. Тойлора, в подальшому розвинутою в роботах Г. Гаттона та подружжя Ф. Гілберт і Л. Гілберт; адміністративно бюрократичною А. Файоля, розвинутою у подальшому М. Вебером; людських відносин Е. Мейо; емпіричною Д. Дракера; ефективного управління В. Редіна; соціальних систем Ч. Барнарда; поведінських наук К. Арджиріса, Р. Лайнкерта, Д. Мак-Грегора, Ф. Герцберга; організацій, що розвиваються ("Learning Organizations").

У другій половині ХХ століття проблема управлінської діяльності та підготовки управлінців привернула увагу вчених нашої країни. Дослідники, зокрема Є. Березняк, І. Дмитренко, Г. Єльнікова, В. Маслов, В. Пикельна, свої

наукові розвідки присвятили загальним основам управління; В. Бондар, О. Бугайлов, Б. Кобзар – різним аспектам управління навчальними закладами. Теоретики і практики “...управління розглядають як в науковому аспекті, так і порівнюють з мистецтвом” [2, 3].

Нині значущість професійної діяльності управлінців зумовлює необхідність розробки нових ефективних технологій навчання майбутніх керівників освітніх закладів.

У рамках нашого наукового пошуку привертає інтерес підготовка майбутніх управлінців навчальними закладами у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу. Ми поділяємо усталену точку зору науковців, що принципи навчання дисциплін гуманітарного циклу є загальнонауковими, серед яких виділяються: фундаментальність, системність щодо зв'язків із досягненнями інших наук, єдність історичного та логічного, національного та загальнолюдського, суспільного та особистого, теорії та практики навчання й виховання; що вивчення дисциплін гуманітарного циклу дозволяє студенту формуватися як багатогранній гармонійній особистості, здатній розвиватися та реалізовувати власний внутрішній потенціал.

У процесі навчання у вищому навчальному закладі дисципліни гуманітарного циклу, на нашу думку, найбільш сприяють засвоєнню студентами системи базових загальнолюдських цінностей [1, с. 3-4], що у свою чергу, забезпечує кожному мотивацію їх поведінки, їх діяльності; орієнтацію в оточуючому світі; формування прагнення зростання над собою, досягати особистісних і професійних цілей, дотримуючись відповідних норм соціуму; сприяє саморегуляції емоційних переживань особистості [3, с. 32-33].

Детальний розгляд змісту дисциплін гуманітарного циклу уможливорює констатацію такого факту, що він складає сукупність теорій, положень, норм, знань різних галузей суспільства. Разом з тим ці галузі (освіта, виховання, наука, культура, релігія, свободи, права і обов'язки людини, інформаційний простір, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, праця, безпека життєдіяльності, фізкультура, дозвілля тощо) безпосередньо стосуються духовного і соціального життя окремої людини й людських спільнот загалом, сприяють всебічному, гармонійному розкриттю фізичного, духовного та творчого потенціалу особистості [5, с. 12].

Мета статті – розглянути роль гуманітарних дисциплін в етичній складовій підготовки управлінців навчальними закладами. Для досягнення поставленої мети було виконано такі завдання:

- з'ясувати, які гуманітарні дисципліни вивчають майбутні управлінці навчальних закладів згідно навчального плану підготовки таких фахівців;
- визначити мету, завдання та роль гуманітарних дисциплін у підготовці майбутніх управлінців навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Виконання завдань потребувало здійснення аналізу навчального плану підготовки управлінців навчальних закладів. Для виконання ми взяли навчальний план одного із вищих навчальних закладів, який здійснює підготовку управлінців навчальних закладів за освітнім рівнем “магістр” і вже має десятилітній досвід такої освітньої роботи – Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Термін навчання студентів складає 1 рік і 10 місяців. Навчання здійснюється за кредитно-модульної системою. Навчальний

план передбачає 120-и кредитне навантаження на студентів. Здійснений аналіз навчальних дисциплін у комплексі засвідчив, що Університет забезпечує якісну підготовку майбутніх управлінців навчальних закладів, формування професійної компетентності. В рамках нашого дослідження ми звернули увагу на гуманітарні дисципліни, оскільки вважаємо, що саме гуманітарні дисципліни більшою мірою можуть забезпечити етичну складову професійної підготовки майбутніх управлінців навчальних закладів.

Основна роль у забезпеченні етичної складової професійної підготовки майбутніх управлінців навчальними закладами відводиться дисципліні, яка відноситься до гуманітарних і має назву “Професійна та корпоративна етика. Детально проаналізуємо її. Зазначена дисципліна має особливе значення для професійного становлення майбутніх управлінців навчальних закладів, оскільки сприяє засвоєнню ними основних норм і правил етичної поведінки; дає змогу оцінити свій стан розвитку моральної свідомості і шляхом рефлексії відшукати нормативне в індивідуальному; аналізувати факти реального педагогічного процесу крізь призму морального вибору; допомагає формуванню в них позитивного ставлення до себе та інших учасників навчально-виховного процесу. В умовах гуманізації освіти актуалізується проблема педагогічної та корпоративної етики управлінця як центральної у формуванні професійної компетентності керівника навчального закладу. Навчальною дисципліною “Професійна та корпоративна етика” передбачено 2 змістових модулі (модуль “Етика професійної діяльності” і модуль “Корпоративна етика управлінця”). У модулі “Етика професійної діяльності” обсяг годин складає – 30 (1 кредит), зокрема лекції – 6 годин, семінари – 4 години, самостійна робота – 20 годин, модульна контрольна робота – 1. У модулі “Корпоративна етика управлінця” обсяг годин – 60 (2 кредити), зокрема: лекції – 10 годин, семінари – 8 годин, консультації – 2 години, самостійна робота – 40 годин, модульна контрольна робота – 1. Завершується навчальна дисципліна “Професійна та корпоративна етика” – заліком.

Метою курсу є розкриття закономірностей процесу формування професійної та корпоративної етики управлінця навчальним закладом та значення кожної для здійснення успішного управління навчальним закладом. Мета конкретизується завданнями: ознайомити з принципами, нормами та правилами професійної поведінки управлінця навчальним закладом; визначити професійно важливі якості управлінця, що мають моральну природу; сформулювати вміння оцінювати та самооцінювати майбутнім управлінцем навчальним закладом ступеня розвитку нормативного в індивідуальному; навчити визначати й аналізувати типові помилки педагогічної поведінки, пов'язаних із порушенням норм педагогічної моралі; розкрити особливості етичної поведінки управлінця навчальним закладом.

У результаті вивчення дисципліни “Професійна та корпоративна етика”: студент повинен: знати: характеристику базових понять професійної та корпоративної етики; еволюцію розвитку етико-педагогічних ідей у працях вітчизняних і зарубіжних учених; сутність, функції, структуру й особливості розвитку етичної компетентності управлінця навчальним закладом; методологічні засади формування професійної етики управлінця навчальним закладом; вміти: формувати самостійний стиль мислення, власну етичну позицію, робити власний

моральний вибір; застосовувати набуті знання в сфері професійної життєдіяльності і особистого самовдосконалення; дотримуватись норм професійної етики у процесі фахової управлінської діяльності; виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні проблеми морально-етичного характеру, пов'язаних з професійною діяльністю; здійснювати порівняльний аналіз формування етичної компетентності управлінця навчальним закладом у системі вищої освіти України та зарубіжних країн; визначати рівні сформованості етичної компетентності колег і шляхи її психолого-педагогічної корекції у професійній діяльності; постійно використовувати досягнення педагогічної науки та практики у своїй діяльності; працювати творчо, нетрадиційно, усувати формалізм і одноманітність у своїй роботі як керівника, дотримуючись етичного кодексу управлінця; дотримуватися етичних норм, правил поведінки, що встановлені всередині навчального закладу для того, щоб не допускати обмеженості інтересів будь-кого із працюючих, правильно організовувати колективну діяльність, створювати правильний мікроклімат усередині трудового колективу.

Програмовий матеріал охоплює такі теми: "Теоретичне та методологічне підґрунтя професійної етики управлінця", "Сутність та структура професійної етики управлінця навчальним закладом", "Вплив професійної етики на імідж керівника навчальним закладом і в цілому на імідж навчального закладу", "Розвиток професійної етики управлінця", "Рівні сформованості професійної етики управлінців навчальним закладом", "Класифікація типових помилок професійно-етичної поведінки управлінця навчальним закладом", "Зміст і принципи формування професійної етики управлінця навчальним закладом на етапі його підготовки", "Особливості психолого-педагогічної корекції професійної етики управлінця у практичній діяльності", *"Корпоративна етика. як елемент організаційної культури"*.

Тема "Теоретичне та методологічне підґрунтя професійної етики управлінця" охоплює: базові та похідні поняття; етика "як наука про мораль і використання моральних оцінок у поведінці людини"; історичні типи моралі (ідеалістичний, натуралістичний, діалектико-матеріалістичний); форми традиційної етики (гедонізм, метафізична етика, натуралізм, утилітаризм); відображення вищих моральних принципів в її категоріях; професійна етика; педагогічна етика; категорії педагогічної етики (педагогічна справедливість, педагогічна честь, професійна честь, професійний педагогічний обов'язок, професійна совість); методологічні засади формування професійної етики управлінця навчальним закладом.

Тема "Сутність та структура професійної етики управлінця навчальним закладом" включає питання: етична компетентність управлінця навчальним закладом як головна складова його професійної компетентності. Статична та динамічна форми вияву етичної компетентності; змістовий (когнітивний), особистісний і операційно-процесуальний компоненти етичної компетентності; стиль педагогічної діяльності як елемент етичної компетентності; критерії оцінки стилю педагогічної діяльності (вибірковість, усвідомленість, результативність, творчий характер, інтерес).

Тема "Вплив професійної етики на імідж керівника навчальним закладом і в цілому на імідж навчального закладу" висвітлює: сутність понять "імідж керівника", "імідж навчального закладу"; структурні компоненти іміджу керівника,

іміджу навчального закладу; роль керівника навчального закладу у формуванні іміджу навчального закладу.

Тема “Розвиток професійної етики управлінця” розглядає комплексний характер факторів, які впливають на формування етичної компетентності управлінця навчальним закладом; передумови амбівалентності та внутрішньої суперечності формування етичної компетентності (нестійкість емоцій, невміння підпорядкувати їх волі, раціональним процесам; невизначеність, несталість мети, ціннісних орієнтирів, особистісних змістів, а отже і моральної свідомості; суперечливість, неузгодженість змістової (моральні принципи) і динамічної (емоції, воля) сторін мотивації); фактори, що впливають на формування етичної компетентності управлінця навчальним закладом (соціокультурні, професійно-педагогічні, особистісні).

Тема “Рівні сформованості професійної етики управлінців навчальним закладом” висвітлює об’єктивні критерії, суб’єктивні критерії, результативні критерії, професійні критерії, нормативні критерії, індивідуально-варіативні критерії, критерії існуючого рівня, прогностичні критерії, критерії професійної навченості, творчі критерії, критерії соціальної активності та конкурентоспроможності професії в суспільстві, критерії професійної прихильності, якісні та кількісні критерії; рівні морального розвитку (доморальний, конвенціональний, автономний); показники, за якими визначається рівень етичної компетентності управлінця навчальним закладом.

Тема “Класифікація типових помилок професійно-етичної поведінки управлінця навчальним закладом” включає розгляд помилкових дій управлінця, що мають перцептивну природу; помилкових дій, пов’язаних зі стереотипами мислення і поведінки управлінця.

Тема “Зміст і принципи формування професійної етики управлінця навчальним закладом на етапі його підготовки” розглядає вихідні положення змісту вищої професійної освіти управлінця навчальним закладом (морально-етична насиченість змісту, визначення проблем професійної моралі в основних структурних циклах педагогічної освіти, особистісно зорієнтована спрямованість змісту навчальних дисциплін, наявність у навчальних планах спецкурсів, які торкаються окресленої проблеми, взаємозв’язок дисциплін структурних циклів педагогічної освіти на основі дотримання дидактичних принципів послідовності, системності, цілісності, інтеграції та диференціації). Спеціальні принципи формування етичної компетентності управлінця навчальним закладом (принцип культуровідповідності, єдності ціннісно-змістового та професійного спрямування освіти (аксіологічний підхід), принцип людиноцентризму, принцип емоційно-почуттєвої домінантності, принцип компліментарності (додатковості), принцип адекватності, принцип практичної спрямованості, принцип інтеграційного узгодження).

Тема “Особливості психолого-педагогічної корекції професійної етики управлінця у практичній діяльності” включає такі питання, як: визначення особистісних пріоритетів управлінця навчальним закладом; емоційна чутливість до сприйняття моральних цінностей обраної професії; потреба у співпереживанні; оцінка ситуацій, які потребують морального вибору з позиції визнання загальнолюдських етичних цінностей; стриманість, вольова регуляція; корекцію вибору педагогічних засобів через дотримання норм педагогічної етики; пошук

безконфліктного рішення у конфліктних ситуаціях; вплив факторів на корекцію професійної етики управлінця навчальним закладом (психологічні й особистісні відмінності управлінців навчальними закладами, варіативність сфери етичних взаємин у діяльності та педагогічному спілкуванні; переважання особистісного над професійним; не співпадіння етичних норм педагогічної професії з індивідуальними нормами та критеріями; низький морально-етичний рівень об'єктивних умов життя та ін.).

Тема *“Корпоративна етика як елемент організаційної культури”* розглядає такі питання: моральні стандарти освіти, способи підвищення моральних стандартів навчального закладу, управлінець навчальним закладом – підлеглий: основні рівні взаємовідносин; кодекс корпоративної етики.

Надалі розглянемо навчальні дисципліни, які, на нашу думку, також мають суттєве значення для забезпечення етичної складової професійної підготовки управлінців навчальних закладів. До таких дисциплін серед гуманітарних ми відносимо: *“Забезпечення якості вищої освіти”*, *“Документообіг і ділова комунікація в управлінні вищим навчальним закладом”*.

Проаналізуємо кожну з них. Важлива роль у забезпеченні етичної складової професійної підготовки майбутніх управлінців навчальними закладами відводиться дисципліні, яка відноситься до гуманітарних і має назву *“Забезпечення якості вищої освіти”*. Зазначена дисципліна сприяє формуванню цілісної уяви студентів про забезпечення якості вищої освіти, що є лейтмотивом та імперативною нормою нової редакції Закону України *“Про вищу освіту”* і складається із системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (безпосередньо вищими навчальними закладами); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти; системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Навчальною дисципліною *“Забезпечення якості вищої освіти”* передбачено 2 змістових модулі (модуль *“Моніторинг якості освіти”* і модуль *“Акредитація освітніх програм та ліцензування у вищих навчальних закладах”*). У модулі *“Моніторинг якості освіти”* обсяг годин складає – 60 (2 кредити), зокрема лекції – 10 годин, семінари – 8 годин, консультації – 2 години, самостійна робота – 40 годин, модульна контрольна робота – 1. У модулі *“Акредитація освітніх програм та ліцензування у вищих навчальних закладах”* обсяг годин – 60 (2 кредити), зокрема: лекції – 10 годин, семінари – 8 годин, консультації – 2 години, самостійна робота – 40 годин, модульна контрольна робота – 1. Завершується навчальна дисципліна *“Забезпечення якості вищої освіти”* – екзаменом.

Метою курсу є формування у майбутніх управлінців навчальних закладів професійної компетентності щодо забезпечення якості вищої освіти (ліцензування, акредитації, моніторингу та стандартизації вищої освіти у відповідності до державних та європейських стандартів професійної компетентності). Мета конкретизується завданнями: сформулювати у студентів уявлення про сутність, основні категорії та поняття освітнього й педагогічного моніторингу; розширити коло знань щодо основних зарубіжних підходів та досвіду моніторингу якості вищої освіти; систематизувати знання про сучасні проекти та результати національних і міжнародних моніторингових досліджень якості освіти;

формувати вміння розробляти й аналізувати педагогічні тести різних видів і використовувати їх в навчальному процесі ознайомити з методиками створення та використання тестового інструментарію для оцінювання якості освіти; залучати студентів до проведення діагностики, оцінювання і моніторингу якості вищої освіти.

У результаті вивчення дисципліни “Забезпечення якості вищої освіти”: студент повинен: знати: науково-понятійний апарат педагогічного оцінювання, тестування і моніторингу якості освіти; основні зарубіжні та вітчизняні підходи до забезпечення якості освіти; міжнародні та вітчизняні проекти моніторингових досліджень якості освіти; нормативні документи, що регламентують організацію і проведення моніторингу якості освіти в Україні; особливості моніторингу якості освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій; форми тестових завдань та основні етапи їх розроблення; процедуру проведення тестування; вміти: визначати принципи та процедури забезпечення якості вищої освіти; здійснювати моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм; забезпечувати наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; використовувати на практиці діагностичні завдання різних форм; розробляти діагностичні завдання з конкретного предмету (визначати мету розроблення і застосування тесту; описувати зміст матеріалу, який діагностується; розробляти специфікацію тесту; вибирати форми діагностичних завдань і розробляти їх зміст; проводити експертизу форми та змісту діагностичних завдань та доопрацьовувати їх за результатами експертизи; проводити діагностування та аналіз його результатів); аналізувати діагностичні завдання та пропонувати рекомендації щодо підготовки студентів до виконання цих завдань.

Важливу роль у забезпеченні етичної складової професійної підготовки майбутніх управлінців навчальними закладами відводиться дисципліні, яка відноситься до гуманітарних і має назву “Документообіг та ділова комунікація в управлінні вищим навчальним закладом”. Зазначена дисципліна має особливе значення для професійного становлення майбутніх управлінців навчальних закладів, оскільки дотримання професійно-етичних норм як і в усному, так і письмовому мовленні є важливою вимогою до сучасного управлінця навчального закладу. У курсі передбачено 2 змістових модулі (модуль “Документообіг в управлінні вищим навчальним закладом” і модуль “Ділова комунікація в управлінні навчальним закладом”). У модулі “Документообіг в управлінні вищим навчальним закладом” обсяг годин складає 60 (2 кредити), зокрема: лекції – 10 годин, семінари – 8 годин, консультації – 2 години, самостійна робота – 40 годин; модульна контрольна робота – 1. У модулі “Ділова комунікація в управлінні навчальним закладом” обсяг годин складає 60 (2 кредити), зокрема: лекції – 10 годин, семінари – 8 години, консультації – 2 години, самостійна робота – 40 годин; модульна контрольна робота – 1. Завершується навчальна дисципліна “Документообіг в управлінні вищим навчальним закладом” – екзаменом.

Метою дисципліни є формування у студентів магістратури професійної компетентності щодо роботи з діловою документацією у вищому навчальному закладі у відповідності до державних та європейських стандартів. Мета конкретизується завданнями: ознайомити з нормативно-методичною базою, що регламентує документообіг на сучасному етапі; розширити знання щодо основних

видів документів та вимог щодо їх оформлення; сформувати вміння вести документообіг в навчальному закладі та здійснювати контроль за підготовкою документів; проаналізувати способи забезпечення збереження документів і користування ними; розкрити сутність технологій, пов'язаних із організацією документообігу, порядком підготовки і передання справ для архівного зберігання; ознайомити з основними способами автоматизації електронного документообігу та діловодства; закласти етико-психологічні основи щодо ділового спілкування; простежити основні процесуальні правила, методи і прийоми ділової комунікації, культури спілкування та мовленнєвого етикету; розкрити шляхи самовдосконалення та формування власного іміджу як майбутнього керівника навчального закладу.

У результаті вивчення дисципліни “Документообіг та ділова комунікація в управлінні вищим навчальним закладом” студент повинен: знати: відомості про ділові документи – класифікацію документів, їх види за класифікаційними ознаками, реквізити, основні правила оформлення документів, їх затвердження, погодження, засвідчення та зберігання, найуживаніші типові мовні звороти і кліше, правила ведення ділової комунікації; вміти використовувати у практичній діяльності нормативно-правову базу щодо регламентації та організації діловодства у вищому навчальному закладі, оформляти основні види документів, вести документообіг вищого навчального закладу, діяти в рамках організованого документообігу у вищому навчальному закладі, оформляти, затверджувати та погоджувати документи, застосовувати на практиці основні принципи автоматизації електронного документообігу та діловодства, вести ділову комунікацію.

З метою виявлення ефективності впливу зазначених дисциплін на професійну підготовку майбутніх управлінців навчальних закладів було здійснено емпіричне дослідження для виявлення рівнів сформованості етичної складової їх професійної компетентності на початку навчання у магістратурі і після завершення вивчення названих дисциплін. У результаті комплексного оцінювання було виявлено, що розглянуті нами гуманітарні дисципліни позитивно впливають на підвищення рівнів сформованості професійної етики у майбутніх управлінців навчальних закладів. В узагальненому вигляді показники було підвищено на 34%, що, безперечно, дає можливість стверджувати про важливість наявності дисциплін “Професійна та корпоративна етика”, “Забезпечення якості вищої освіти”, “Документообіг та ділова комунікація в управлінні вищим навчальним закладом” забезпечують позитивну динаміку щодо готовності випускників вирішувати професійні завдання, дотримуючись норм і правил професійної етики.

Висновок. Отже, етична складова професійної підготовки майбутніх управлінців навчальних закладів забезпечується включенням до навчального плану підготовки фахівців гуманітарних дисциплін, які своїм змістом охоплює теоретичне та практичне оволодіння майбутніми управлінцями навчальних закладів професійно-етичними нормами.

Список використаних джерел

1. Балл Г. О. Гуманістичні засади педагогічної діяльності / Георгій Олексійович Балл // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 2. – С. 3-12.

2. Пікельна В. С. Управління школою : посібник / В. С. Пікельна, О. А. Удод. – Дніпропетровськ : Науково-методичне об'єднання педагогічних інновацій “Альфа”, 1998. – 228 с.
3. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць. – Харків : Навч. кн., 2006. – 448 с.]
4. Сучасні підходи до управління професійно-технічними навчальними закладами : навчально-методичний посібник / кол. автор.: Даниленко Л. І., Сергеева Л. М. та ін. ; за заг. ред. В. В. Олійника. – К.: ТОВ “Етіс Плюс”, 2007. – 104 с.
5. Сущенко А. Гуманізація педагогічної діяльності як інноваційний процес / А. Сущенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. праць. – К. ; Запоріжжя : Запорізький обласн. ін-т післядипломної освіти, 2003. – Вип. 29. – С. 32–39.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 378.147: 159.955

Нагорна Г. О. °

Одеська національна музична академія ім. А.В.Нежданової, доктор педагогічних наук, професор

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ПЕДАГОГА

*У статті дано теоретико-методологічне обґрунтування концепцій дослідження і формування професійного мислення педагога, розкрито сутність і зміст зазначеного мислення в логіко-філософському і психолого-педагогічному аспектах, проаналізовано процес та виявлено закономірності формування мислення, що забезпечує оволодіння педагогом універсальним механізмом вирішення освітніх завдань і розв'язання проблемних ситуацій, які виникають у ході взаємодії з предметами педагогічного дослідження. **Ключові слова:** професійне мислення, педагогічна розумність особистості, уявлення, судження, умовивід, стратегія і тактика відношень цілісного педагогічного процесу*

В статье дано теоретико-методологическое обоснование концепций исследования и формирования профессионального мышления педагога. В результате раскрыты сущность и содержание указанного мышления в логико-философском и психолого-педагогическом аспектах, проанализирован процесс и выявлены закономерности формирования мышления, которое обеспечивает овладение педагогом универсальным механизмом решения образовательных задач и разрешения проблемных ситуаций, возникающих в ходе взаимодействия с предметами педагогического исследования.